

# **SAĞLIK POLİTİKALARI**

*Kuram ve Uygulama*

EDİTÖRLER

**PROF. DR. HASAN HÜSEYİN YILDIRIM**

**PROF. DR. TÜRKAN YILDIRIM**

**spm**  
K İ T A P

© 2025 SPM Kitap | ABSAM Yayınları

*Eserlerimiz hiçbir şekilde basılı ve/veya elektronik ortamda çoğaltılamaz, paylaşılamaz ve transfer edilemez. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanuni iktibaslar-  
da kaynak gösterilmesi zorunludur. Maddi ve manevi haklarımız saklıdır.*

ABSAM Yayıncı Sertifika No: 40138

ISBN: 978-605-73267-7-5

Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ekim 2025, SPM Kitap, Ankara (Sağlık Politikaları: Kuram ve Uygulama adıyla)

1. Baskı, Ağustos 2022, SPM Kitap, Ankara (Türkiye Sağlık Sistemi Politika Analizleri adıyla)

Baskı: Göktuğ Ofset Yayıncılık Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Zübeyde Hanım Mah. Sedef Cad. No: 1, İskitler, Altındağ/Ankara

Matbaa Sertifika No: 47538 | Tel: 0 312 341 38 08 | E-mail: goktugofset@gmail.com

## Genel Atıf

Yıldırım HH ve Yıldırım T. (ed). (2025). *Sağlık Politikaları: Kuram ve Uygulama*. Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, SPM Kitap, Ankara.

## Bölümler İçin Örnek Atıf

Ankara HG. (2025). Türkiye’de Doğurganlığın Bölgesel Analizi. İçinde: Yıldırım HH ve Yıldırım T. (ed). *Sağlık Politikaları: Kuram ve Uygulama*. Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, SPM Kitap, Ankara.

SPM Kitap | ABSAM Yayınları

Meşrutiyet Mah. Konur Sok. No:38/13 Çankaya/ANKARA

www.spmkitap.com | www.absamyayinlari.com | info@absamyayinlari.com

## EDİTÖRLER HAKKINDA

### **Prof. Dr. Hasan Hüseyin YILDIRIM**

Malatya doğumlu olan Hasan Hüseyin Yıldırım, Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Yüksekokulundan 1996 yılında, dönem birincisi olarak mezun olmuştur. Aynı yıl Sağlık İdaresi Yüksekokulunda araştırma görevlisi olarak akademik hayata başlamıştır. Yüksek lisans ve doktora derecelerini Hacettepe Üniversitesi Sağlık Yönetimi Anabilim Dalından alan Yıldırım, burslu olarak LSE Sağlık Araştırma Merkezi'nde Ziyaretçi Araştırmacı (2005-2006) olarak bulunmuştur. Yıldırım, Temmuz 2017'ye kadar Hacettepe Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır.

Hali hazırda Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümünde (Ankara) öğretim üyesi olan Yıldırım, geçmişte akademik hayatı yanında, bürokrasinin çeşitli kademelerinde (örneğin TÜSEB Türkiye Sağlık Politikaları Enstitüsü kurucu başkanlığı gibi, 2017-2023), ulusal ve uluslararası düzeydeki birçok sivil toplum kuruluşunda yönetici, danışman ve/veya gönüllü olarak görev yapmıştır, yapmaya da devam etmektedir.

Yıldırım başta Dünya Sağlık Örgütü, Avrupa Birliği ve Sağlık Bakanlığı başta olmak üzere, birçok ulusal ve uluslararası kurumun projelerinde görev almış, almaya da devam etmektedir.

Sağlık politikaları konusunda uzmanlaşan Yıldırım'ın çalışmaları; sağlık, sağlık hizmetleri ve sağlık sistemi ile ilgili politika, yönetim ve ekonomi konularına odaklanmaktadır.

Ulusal ve uluslararası düzeyde çok sayıda kitap, kitap bölümü, makale, rapor, analiz ve sunum çalışması olan Yıldırım, son dönemdeki araştırmalarını genelde İslam ve Sağlık Araştırmaları, özelde ise Tıbb-ı Nebevi üzerine yoğunlaştırmış bulunmaktadır. Bu anlamda; İSSAR | İslam ve Sağlık Araştırmaları ve TNM | Tıbb-ı Nebevi Merkezini online olarak kurmuş ([www.tibbinebemerkezi.com](http://www.tibbinebemerkezi.com)) ve ilk etapta 7 kitaptan oluşan "İslam ve Sağlık/Tıp Araştırmaları Serisini/Tıbb-ı Nebevi Külliyyatını ([www.tnmkitap.com](http://www.tnmkitap.com)) yayın hayatına kazandırmıştır. Devamı da gelecektir İnşallah.

Ek olarak Yıldırım, İslami düşünce sistemine dayalı olarak edindiği ilmi birikimini, Allah'ın (cc) rızasını gözeterek başkalarıyla da paylaşmak adına, "EMKO | Eserden Müessire Kainat Okumaları" adı altında seminerler düzenlemektedir. Seminerler için herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Ayrıntılar için: [www.bio.site/hhy](http://www.bio.site/hhy)

### **Prof. Dr. Türkan YILDIRIM**

Türkan Yıldırım, 2000 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Yüksekokulundan lisans derecesini almıştır. Yüksek lisans (2004) ve doktora (2009) derecelerini ise Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Kurumları Yönetimi Anabilim Dalından almıştır. LSHM Ecohost Araştırma Merkezi ve LSE Health Araştırma Merkezinde eş zamanlı olarak (2005-2006) ziyaretçi doktora öğrencisi olarak bulunmuştur. Bu ziyareti esnasında, diğer araştırmalarına ek olarak doktora tezi ile ilgili çalışmalarda bulunmuştur. Bu süre zarfında aynı zamanda LSE Language School'a da devam etmiştir.

Ankara Üniversitesi Sağlık Eğitim Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümünde araştırma görevlisi olarak 2002 yılında akademik hayatına başlamış, 2011'de Yardımcı Doçent, 2013'te Doçent ve 2018'de de Profesör unvanını almıştır.

2018 yılında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümünde profesör kadrosunda öğretim üyesi olarak göreve başlamış ve bölüm başkanı olarak atanmıştır. Şubat 2022'de SBÜ Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı olarak atanmış olup halen bu görevini sürdürmektedir. Bu görevi ile bağlantılı olarak aynı zamanda SBÜ Yönetimi Kurulu ve Senatosu üyesidir.

Araştırma ve çalışmaları sağlık ve sağlık hizmetlerinin yönetim ve politika boyutlarını kapsayan Türkan Yıldırım'ın çalışma alanına girer konularda çok sayıda ulusal ve uluslararası çalışması ve yayını bulunmaktadır.

## SPM | SAĞLIK POLİTİKALARI MERKEZİ

Sağlık Politikaları Merkezi (SPM); sağlık, sağlık hizmetleri ve sağlık sistemlerinin başta politika, yönetim ve ekonomi boyutları olmak üzere, ilgili diğer alanlarda danışmanlık, araştırma, eğitim ve yayın faaliyetlerini holistik ve entegre bir şekilde gerçekleştirmek suretiyle Ar-Ge'ye dayalı yenilikçi, özgün, yaratıcı ve kullanılabilir bilgi üretmekte ve yaymaktadır.

Bu bağlamda, “Sağlık yönetiminin kitabı yeniden yazılıyor!” motto-su ile çıktığımız bu yolda; yetkin akademisyenler tarafından kaleme alınan kitaplar ile, sağlık yönetimi alanının özgün ve bilimsel kitap ihtiyacının bütüncül ve entegre bir şekilde karşılanması hedeflenmektedir.

### Yayınlanmış Bazı Çalışmalar

1. Yıldırım HH. (2025). *Sağlık Politikası Yazıları*, 2. Baskı, SPM Kitap, Ankara.
2. Yıldırım HH ve Yıldırım T. (ed). (2025). *Sağlık ve Toplum: Sağlık Sosyolojisine Farklı Bir Bakış*, 1. Baskı. SPM Kitap, Ankara
3. Yıldırım HH. (2025). *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Sağlık Politikaları*, 2. Baskı, SPM Kitap, Ankara.
4. Yıldırım HH ve Yıldırım T. (2025). *Sağlık Politikaları: Kuram ve Uygulama*, 2. Baskı. SPM Kitap, Ankara.
5. Yıldırım HH ve Kambur ES. (2025). *Geleceğin Sağlık Teknolojileri ve Sağlık Politikaları*. 2. Baskı. SPM Kitap, Ankara.
6. Bütün eserler ve daha fazla bilgi için: [www.spmkitap.com](http://www.spmkitap.com)



# İÇİNDEKİLER

|                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------|-----|
| EDİTÖRLER HAKKINDA.....                                              | iii |
| SPM   SAĞLIK POLİTİKALARI MERKEZİ .....                              | v   |
| SUNUŞ.....                                                           | xix |
| <b>BÖLÜM 1</b>                                                       |     |
| <b>GİRİŞ: SAĞLIK POLİTİKALARI</b>                                    |     |
| Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım, Prof. Dr. Türkan Yıldırım.....     | 1   |
| 1.1. Giriş .....                                                     | 1   |
| <b>BÖLÜM 2</b>                                                       |     |
| <b>TÜRKİYE SAĞLIK REFORMLARI VE POLİTİKALARI: POLİTİKA ANALİZİ</b>   |     |
| <b>ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME</b>                                |     |
| Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım, Prof. Dr. Türkan Yıldırım.....     | 5   |
| 2.1. Giriş .....                                                     | 5   |
| 2.2. Türkiye Sağlık Sistemi ve Politikaları: Kısa Bir Bakış .....    | 6   |
| 2.2.1. Genel Bir Bakış.....                                          | 6   |
| 2.2.2. Yönetim, Düzenleme ve Örgütlenme .....                        | 7   |
| 2.2.3. Hizmet Sunumu.....                                            | 8   |
| 2.2.4. Sağlık Finansmanı ve Sağlık Harcamaları .....                 | 8   |
| 2.2.4. Sağlık Hizmetlerinde Finansal Kaynak Tahsisi ve Ödeme         |     |
| Yöntemleri .....                                                     | 9   |
| 2.2.5. Sağlık İnsan Gücü .....                                       | 10  |
| 2.2.6. Sağlık Reformları .....                                       | 10  |
| 2.3. Türkiye Sağlık Reformu Politikaları: Tarihsel Bir Perspektif ve |     |
| Dinamikler.....                                                      | 11  |
| 2.3.1. Kurumsallaşma Dönemi - Reform Öncesi Dönem:                   |     |
| 1920-1960 .....                                                      | 11  |
| 2.3.2. Birinci Dalga Sağlık Reformları: 1960-1980 .....              | 12  |
| 2.3.3. İkinci Dalga Sağlık Reformları: 1980-2002 .....               | 14  |
| 2.3.4. Üçüncü Dalga Sağlık Reformları: 2003-Günümüze Kadar .....     | 16  |
| 2.4. Sağlık Politikası Analizi Işığında Türkiye Sağlık Reformlarının |     |
| Değerlendirilmesi .....                                              | 19  |
| 2.4.1. Reform Ortamı: Ortamsal Faktörler .....                       | 20  |
| 2.4.2. Reform İçeriği.....                                           | 24  |
| 2.4.3. Reform Süreci .....                                           | 25  |
| 2.4.4. Aktörler .....                                                | 26  |

|                                                                                                                                    |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 2.4.5. Diğer Hususlar .....                                                                                                        | 28        |
| 2.5. Sonuç Yerine: Reformlarından Çıkarılacak Dersler, Kalıcı ve Sürdürülebilir Reformlar İçin Politika Önerileri .....            | 29        |
| 2.5.1. Sağlık ve Sağlık Hizmetleri Ortamı .....                                                                                    | 30        |
| 2.5.1.1. Sağlık ve Sağlık Hizmetleri Ortamına İlişkin Bakış Açıları.....                                                           | 30        |
| 2.5.1.2. Sağlık Hizmetleri Piyasasının Temel Özellikleri ve Sağlık Hizmetlerinde Piyasa Başarısızlıkları .....                     | 31        |
| 2.5.1.3. Sağlık Hizmetlerinde Devletin Rolü ve Gerekçeleri .....                                                                   | 35        |
| 2.5.2. Stratejik Politika Önerileri.....                                                                                           | 36        |
| 2.6. Kaynaklar .....                                                                                                               | 39        |
| <b>BÖLÜM 3</b>                                                                                                                     |           |
| <b>PRATİSYEN HEKİMLERİN POTANSİYEL GÖÇÜ: NİYETLER VE SEBEPLER</b>                                                                  |           |
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                                                       | <b>45</b> |
| 3.1. Giriş .....                                                                                                                   | 45        |
| 3.2. Kuramsal Çerçeve.....                                                                                                         | 45        |
| 3.2.1. Göç Olgusu ve Sağlık Çalışanları .....                                                                                      | 45        |
| 3.2.2. Sağlık Çalışanlarının Göçünün Nedenleri.....                                                                                | 47        |
| 3.2.3. Sağlık Çalışanlarının Göçünün Etkileri .....                                                                                | 48        |
| 3.2.4. Sağlık Çalışanlarının Göçünün Yönetilmesi .....                                                                             | 49        |
| 3.3. Materyal ve Metod.....                                                                                                        | 50        |
| 3.4. Bulgular .....                                                                                                                | 50        |
| 3.4.1. Tanımlayıcı Bilgilere İlişkin Bulgular .....                                                                                | 50        |
| 3.4.2. Potansiyel Göç ve Nedenlerine İlişkin Bulgular .....                                                                        | 53        |
| 3.5. Tartışma.....                                                                                                                 | 64        |
| 3.6. Kaynaklar .....                                                                                                               | 65        |
| <b>BÖLÜM 4</b>                                                                                                                     |           |
| <b>SEÇİMLER, SAĞLIK VE SİYASET: 7 HAZİRAN 2015 GENEL SEÇİMLERİ İŞİĞİNDA BİR DEĞERLENDİRME</b>                                      |           |
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                                                       | <b>67</b> |
| 4.1. Giriş .....                                                                                                                   | 67        |
| 4.2. Sağlık ve Siyaset İlişkisi.....                                                                                               | 67        |
| 4.3. Seçim Siyaseti ve Sağlık .....                                                                                                | 70        |
| 4.3.1. Seçim Siyaseti Açısından Sağlığın Anlamı ve Önemi.....                                                                      | 71        |
| 4.3.2. Seçim Siyasetinin Sağlık Açısından Yansımaları .....                                                                        | 72        |
| 4.3.3. 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerine İlişkin Parti Beyannamelerinin Sağlık Siyaseti Açısından Karşılaştırmalı Bir Analizi ..... | 74        |

|                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------|----|
| 4.3.3.1. Parti Seçim Bildirgeleri .....                           | 74 |
| 4.3.3.2. Parti İdeolojileri .....                                 | 74 |
| 4.3.3.3. Ana Hedefler, İlkeler ve Politikalar .....               | 75 |
| 4.3.3.4. Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Kullanıcı Katkıları.. | 76 |
| 4.3.3.5. Sağlık Hizmetlerinin Sunumu .....                        | 78 |
| 4.3.3.6. Halk Sağlığı Önlemleri .....                             | 78 |
| 4.3.3.7. Sağlık Endüstrisi .....                                  | 78 |
| 4.3.3.8. Sağlık Turizmi .....                                     | 79 |
| 4.3.3.9. Bölgesel Dengesizlikler .....                            | 80 |
| 4.3.3.10. Finansal Sürdürülebilirlik .....                        | 80 |
| 4.3.3.11. Kamu-Özel Ortaklığı: Şehir Hastaneleri .....            | 81 |
| 4.3.3.12. Hastaların Güçlendirilmesi ve Sağlık Okuryazarlığı..... | 81 |
| 4.3.3.13. Sağlık Çalışanları .....                                | 82 |
| 4.3.3.14. Yaşlılara Yönelik Sağlık Politikaları .....             | 82 |
| 4.3.3.15. Sağlık Hukuku .....                                     | 82 |
| 4.3.3.16. Sağlıkta Eşitlik ve Hakkaniyet .....                    | 82 |
| 4.3.3.17. Ücretsiz Sağlık Hizmetleri .....                        | 83 |
| 4.4. Sonuç ve Öneriler .....                                      | 83 |
| 4.5. Kaynaklar .....                                              | 84 |

## BÖLÜM 5

### YENİDEN BÜYÜK TÜRKİYE: FELSEFİ TEMELDE STRATEJİK SAĞLIK POLİTİKASI ÖNERİLERİ

|                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım, Prof. Dr. Türkan Yıldırım.....                                         | 101 |
| 5.1. Giriş .....                                                                                         | 101 |
| 5.2. Türkiye Sağlık Politikası Reformları: Tarihsel Arka Plan .....                                      | 102 |
| 5.2.1. Reform Öncesi Dönem: 1920-1960 .....                                                              | 102 |
| 5.2.2. Birinci Dalga Sağlık Reformları: 1961-1980 .....                                                  | 103 |
| 5.2.3. İkinci Dalga Sağlık Reformları: 1981-2002 .....                                                   | 104 |
| 5.2.4. Üçüncü Dalga Sağlık Reformları: Sağlıkta Dönüşüm<br>Program 2003-2013 .....                       | 105 |
| 5.2.5. Yeni Türkiye'nin Sağlık Vizyonu: 2014-2023 .....                                                  | 107 |
| 5.3. Yeniden Büyük Türkiye'nin İnşası İçin Felsefi Temelde Stratejik<br>Sağlık Politikası Önerileri..... | 109 |
| 5.4. Kaynakça .....                                                                                      | 114 |

**BÖLÜM 6****SAĞLIK OKURYAZARLIĞI: TÜRKİYE RESMİN NERESİNDE?****NE YAPMALI?**

|                                                                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                              | <b>117</b> |
| 6.1. Giriş .....                                                                                          | 117        |
| 6.2. Tüketici Yanlılığı, Hastaların Güçlendirilmesi, Sağlığın Geliştirilmesi ve Sağlık Okuryazarlığı..... | 118        |
| 6.3. Sağlık Okuryazarlığı: Türkiye Resmin Neresinde? .....                                                | 121        |
| 6.4. Sonuç ve Öneriler: Ne Yapmalı?.....                                                                  | 130        |
| 6.5. Kaynaklar .....                                                                                      | 131        |

**BÖLÜM 7****TÜRKİYE AİLE HEKİMLİĞİ MODELİ: AVRUPA BİRLİĞİ PRATIĞI İLE****KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ**

|                                                                                                         |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                            | <b>133</b> |
| 7.1. Giriş.....                                                                                         | 133        |
| 7.2. Avrupa Birliği'nde Aile Hekimliği .....                                                            | 134        |
| 7.3. Türkiye'de Aile Hekimliği.....                                                                     | 135        |
| 7.4. AB Ülkelerinde Aile Hekimliği Pratiği ile Türkiye Aile Hekimliği Modelinin Karşılaştırılması ..... | 138        |
| 7.4.1. Tanımlar .....                                                                                   | 138        |
| 7.4.2. Eğitim .....                                                                                     | 139        |
| 7.4.3. Örgütlenme, Sisteme Giriş ve İkinci Basamağa Erişim: Hasta Listeleri ve Kapı Doktoru Rolü .....  | 141        |
| 7.4.4. Aile Hekimi Ödeme Yöntemleri .....                                                               | 143        |
| 7.4.5. Nüfus Başına Düşen Aile Hekimi Sayısı .....                                                      | 144        |
| 7.4.6. Gelir .....                                                                                      | 147        |
| 7.4.7. İş Tatmini .....                                                                                 | 148        |
| 7.5. Tartışma ve Öneriler: Türkiye Ne Yapmalı? .....                                                    | 149        |
| 7.6. Kaynaklar .....                                                                                    | 153        |

**BÖLÜM 8****TÜRKİYE'DE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ VE DOĞURGANLIK ANALİZİ**

|                                                                            |            |
|----------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Dr. Öğr. Üyesi Hasan Giray Ankara.....</b>                              | <b>157</b> |
| 8.1. Çocuk Ölümlülüğü ve Doğurganlığın Sosyoekonomik Belirleyicileri ..... | 157        |
| 8.1.1. Giriş .....                                                         | 157        |
| 8.1.2. Veri ve Yöntem .....                                                | 158        |
| 8.1.3. Bulgular .....                                                      | 159        |
| 8.1.3.1. Çocuk Ölümlülüğü .....                                            | 159        |

|                                                                                                                   |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 8.1.3.2. Doğurganlık .....                                                                                        | 161        |
| 8.1.4. Sonuç.....                                                                                                 | 165        |
| 8.2. Çocuk Ölümlülüğünde ve Doğurganlıkta Sosyoekonomik Eşitsizlikler .....                                       | 165        |
| 8.2.1. Gerekçe.....                                                                                               | 165        |
| 8.2.2. Veri ve Yöntem .....                                                                                       | 167        |
| 8.2.3. Bulgular .....                                                                                             | 168        |
| 8.2.4. Sonuç.....                                                                                                 | 169        |
| 8.3. Çocuk Ölümlülüğü ve Doğurganlıkta Sosyoekonomik Eşitsizliklerin Belirleyicileri.....                         | 169        |
| 8.3.1. Giriş .....                                                                                                | 169        |
| 8.3.2. Veri ve Yöntem .....                                                                                       | 170        |
| 8.3.3. Bulgular .....                                                                                             | 171        |
| 8.3.3.1. Çocuk Ölümlülüğü .....                                                                                   | 171        |
| 8.3.3.2. Doğurganlık .....                                                                                        | 172        |
| 8.3.4. Sonuç.....                                                                                                 | 175        |
| 8.4. Çocuk Ölümlülüğü ve Doğurganlıkta Sosyoekonomik Eşitsizliklerin Zamanla Değişimine Etki Eden Faktörler ..... | 175        |
| 8.4.1. Gerekçe.....                                                                                               | 175        |
| 8.4.2. Veri ve Yöntem.....                                                                                        | 175        |
| 8.4.3. Bulgular .....                                                                                             | 177        |
| 8.4.4. Sonuç.....                                                                                                 | 179        |
| 8.4.5. Kaynaklar .....                                                                                            | 180        |
| <b>BÖLÜM 9</b>                                                                                                    |            |
| <b>TÜRKİYE'DE DOĞURGANLIĞIN BÖLGESEL ANALİZİ</b>                                                                  |            |
| <b>Dr. Öğr. Üyesi Hasan Giray Ankara.....</b>                                                                     | <b>183</b> |
| 9.1. Giriş.....                                                                                                   | 183        |
| 9.2. Veri ve Yöntem.....                                                                                          | 186        |
| 9.3. Bulgular .....                                                                                               | 189        |
| 9.3.1. Hızlı Doğurganlığın ve Kısa Doğum Aralığının Sosyoekonomik Belirleyicileri .....                           | 189        |
| 9.3.2. Hızlı Doğurganlığın ve Kısa Doğum Aralığının Farklılıkları .....                                           | 192        |
| 9.3.3. Hızlı Doğurganlık ve Kısa Doğum Aralığı Farklarına Neden Olan Faktörler .....                              | 193        |
| 9.4. Sonuç.....                                                                                                   | 198        |
| 9.5. Kaynaklar .....                                                                                              | 198        |

**BÖLÜM 10****SAĞLIK HİZMETLERİNDE KULLANICI KATKILARI: KURAM VE UYGULAMA**

|                                                                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım, Dr. Tuğba Dilci Sönel,<br/>Prof. Dr. Türkan Yıldırım, Prof. Dr. Ramazan Erdem .....</b> | <b>201</b> |
| 10.1. Giriş .....                                                                                                            | 201        |
| 10.2. Sağlık Hizmetleri Finansmanı .....                                                                                     | 202        |
| 10.2.1. Sağlık Hizmetleri Finansman Kavramı.....                                                                             | 202        |
| 10.2.2. Sağlık Finansmanının Amaçları .....                                                                                  | 203        |
| 10.2.3. Sağlık Finansmanının Fonksiyonları .....                                                                             | 204        |
| 10.2.4. Sağlık Hizmetleri Finansman Mekanizmaları .....                                                                      | 207        |
| 10.2.4.1. Vergiler.....                                                                                                      | 208        |
| 10.2.4.2. Sosyal Sağlık Sigortası.....                                                                                       | 209        |
| 10.2.4.3. Özel Sağlık Sigortası .....                                                                                        | 210        |
| 10.2.4.4. Cepten Ödemeler .....                                                                                              | 211        |
| 10.2.4.4.1. Doğrudan Cepten Ödemeler.....                                                                                    | 211        |
| 10.2.4.4.2. İnfomal Ödemeler.....                                                                                            | 211        |
| 10.2.4.4.3. Kullanıcı Katkıları.....                                                                                         | 212        |
| 10.2.4.5. Tıbbi Tasarruf Hesabı.....                                                                                         | 212        |
| 10.2.4.6. Toplum Finansmanı .....                                                                                            | 213        |
| 10.2.4.7. Piyango ve Bahis Gibi Gelirler.....                                                                                | 213        |
| 10.3. Sağlık Hizmetlerinde Kullanıcı Katkıları .....                                                                         | 216        |
| 10.3.1. Kullanıcı Katkılarının Nedenleri .....                                                                               | 216        |
| 10.3.2. Kullanıcı Katkılarının Avantaj ve Dezavantajları.....                                                                | 217        |
| 10.3.3. Kullanıcı Katkıları Mekanizmaları ve Maliyet Sınırlama<br>Stratejileri .....                                         | 218        |
| 10.4. Kullanıcı Katkıları Açısından Paydaşlar .....                                                                          | 221        |
| 10.4.1. Tüketiciler .....                                                                                                    | 222        |
| 10.4.2. Sağlık Hizmet Sunucuları .....                                                                                       | 222        |
| 10.4.3. Politika Yapıcılar .....                                                                                             | 222        |
| 10.4.4. Sivil Toplum Kuruluşları ve Sendikalar .....                                                                         | 222        |
| 10.5. Türkiye Sağlık Sisteminde Kullanıcı Katkıları.....                                                                     | 223        |
| 10.6. Gereç Yöntem.....                                                                                                      | 224        |
| 10.6.1. Çalışmanın Amacı .....                                                                                               | 224        |
| 10.6.2. Problem Cümlesi.....                                                                                                 | 224        |
| 10.6.3. Evren ve Örneklem.....                                                                                               | 225        |

|                                                                                                                                                                  |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 10.6.4. Kısıtlılıklar ve Varsayımlar .....                                                                                                                       | 226        |
| 10.6.5. Veri Toplama .....                                                                                                                                       | 226        |
| 10.6.6. Verilerin Analizi .....                                                                                                                                  | 227        |
| 10.7. Bulgular ve Tartışma .....                                                                                                                                 | 228        |
| 10.7.1. Kişisel ve Demografik Bilgiler .....                                                                                                                     | 228        |
| 10.7.1.1. Çalışmaya Katılan Kişilerin Tanımlayıcı Özellikleri .....                                                                                              | 228        |
| 10.7.1.2. Çalışmaya Katılan Kişilerin Katkı Paylarına İlişkin Görüşleri .....                                                                                    | 231        |
| 10.7.1.3. Katkı Paylarının Değerlendirilmesi İçin Kriterler .....                                                                                                | 243        |
| 10.7.2. Paydaş Grupların Katkı Paylarına İlişkin Değerlendirmelerine Yönelik Ki-Kare Analizi Sonuçları .....                                                     | 248        |
| 10.8. Sonuç ve Öneriler .....                                                                                                                                    | 253        |
| 10.9. Kaynakça .....                                                                                                                                             | 259        |
| <b>BÖLÜM 11</b>                                                                                                                                                  |            |
| <b>HÜKÜMET SİSTEMLERİ VE SAĞLIK POLİTİKALARI</b>                                                                                                                 |            |
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım .....</b>                                                                                                                    | <b>263</b> |
| 11.1. Giriş .....                                                                                                                                                | 263        |
| 11.2. Hükümet Sistemleri .....                                                                                                                                   | 264        |
| 11.2.1. Parlamenter Sistem .....                                                                                                                                 | 267        |
| 11.2.2. Başkanlık Sistemi .....                                                                                                                                  | 268        |
| 11.2.3. Yarı-Başkanlık Sistemi .....                                                                                                                             | 271        |
| 11.3. Türkiye’de Hükümet Sistemi Tartışmaları .....                                                                                                              | 272        |
| 11.4. Hükümet Sistemleri ve Sağlık Politikaları .....                                                                                                            | 274        |
| 11.4.1. Hükümet Sistemleri ve Sağlık Politikalarının Oluşturulması: Hükümet Sistemlerinde Sağlık Politikalarının Yapımı Süreci .....                             | 275        |
| 11.4.1.1. ABD, İngiltere ve Fransa Sağlık Politikaları Karar Alma Süreçlerinin Karşılaştırılması .....                                                           | 277        |
| 11.4.1.2. Türkiye’de Mevcut Durumda Sağlık Politikaları Karar Alma Süreci ile Başkanlık Sistemine Geçildiğindeki Karar Alma Süreçlerinin Karşılaştırılması ..... | 280        |
| 11.4.1.3. Türkiye Sağlık Reformlarının Dönemsel Karşılaştırılması .....                                                                                          | 283        |
| 11.4.2. Hükümet Sistemleri ve Sağlık Üretimi .....                                                                                                               | 284        |
| 11.4.2.1. Ülke Sağlık Sistemlerinin ve Politikalarının Genel Karakteristikleri .....                                                                             | 285        |
| 11.4.2.2. Sağlığı Üretmede Hükümet Sistemlerinin Rolü .....                                                                                                      | 286        |
| 11.5. Tartışma ve Sonuç .....                                                                                                                                    | 292        |

|                                                                                                                                       |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 11.6. Kaynaklar .....                                                                                                                 | 294        |
| <b>BÖLÜM 12</b>                                                                                                                       |            |
| <b>AK PARTİ'NİN 15 YILI: SAĞLIK VE SAĞLIK POLİTİKALARI AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME</b>                                                |            |
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                                                          | <b>297</b> |
| 12.1. Giriş .....                                                                                                                     | 297        |
| 12.2. Türkiye Sağlık Politikalarının Tarihsel Süreci ve Arka Plan.....                                                                | 298        |
| 12.3. AK Parti'nin 15 Yılı'nın Sağlık ve Sağlık Politikaları Açısından Değerlendirilmesi .....                                        | 302        |
| 12.3.1. Sağlık Sisteminin Temel Bileşenleri.....                                                                                      | 303        |
| 12.3.1.1. Sağlık Hizmetlerinin Sunumu.....                                                                                            | 303        |
| 12.3.1.2. Sağlık İnsan Gücü .....                                                                                                     | 309        |
| 12.3.1.3. Sağlık Finansmanı .....                                                                                                     | 310        |
| 12.3.1.4. Liderlik ve Yönetişim .....                                                                                                 | 312        |
| 12.3.2. Sağlıkta Dönüşüm Programının Uygulama Sonuçları.....                                                                          | 313        |
| 12.3.2.1. Sağlık Göstergelerindeki İyileşmeler.....                                                                                   | 314        |
| 12.3.2.2. Vatandaş Finansal Riskten Koruma .....                                                                                      | 315        |
| 12.3.2.3. Beklentilerin Karşlanması: Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyleri.....                                                  | 316        |
| 12.3.2.4. Sağlık Sisteminin Sürdürülebilirliği: Finansal Sürdürülebilirlik.....                                                       | 317        |
| 12.4. Sonuç Yerine: AK Parti Sağlıkta Nasıl Başardı? Bundan Sonra Ne Yapılmalı? .....                                                 | 318        |
| 12.5. Kaynaklar .....                                                                                                                 | 319        |
| <b>BÖLÜM 13</b>                                                                                                                       |            |
| <b>SEZARYEN ORANLARI AZALTILABİLİR Mİ? YÖNTEMLER NE OLMALIDIR? KARŞILAŞTIRMALI SAĞLIK SİSTEMLERİ PERSPEKTİFİYLE BİR DEĞERLENDİRME</b> |            |
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                                                          | <b>321</b> |
| 13.1. Giriş .....                                                                                                                     | 321        |
| 13.2. Karşılaştırmalı Sağlık Sistemleri ve Politikaları .....                                                                         | 322        |
| 13.3. Sezaryen Oranlarının Düzeyi Neden Önemli?.....                                                                                  | 324        |
| 13.4. Sezaryen Oranlarının Karşılaştırılması.....                                                                                     | 325        |
| 13.6. Sezaryen Oranları Azaltılabilir mi? Yöntemler Ne Olmalıdır? ...                                                                 | 331        |
| 13.7. Sezaryen Oranlarını Yönetmede Türkiye Ne Yapıyor?.....                                                                          | 333        |
| 13.8. Sonuç ve Öneriler: Ne Yapmalı? .....                                                                                            | 336        |
| 13.9. Kaynaklar .....                                                                                                                 | 337        |

**BÖLÜM 14****SAĞLIK İŞ YERİNDE ŞİDDET: KURAMSAL BİR ÇERÇEVE**

|                                                      |            |
|------------------------------------------------------|------------|
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>         | <b>339</b> |
| 14.1. Giriş .....                                    | 339        |
| 14.2. Sağlık İş Yerinde Şiddet Kavramı .....         | 340        |
| 14.3. Sağlık İş Yerinde Şiddetin Boyutu .....        | 341        |
| 14.4. Sağlık İş Yerinde Şiddetin Kök Nedenleri.....  | 343        |
| 14.5. Sağlık İş Yerinde Şiddetin Türleri.....        | 345        |
| 14.6. Sağlık İş Yerinde Şiddetin Olası Etkileri..... | 345        |
| 14.7. Sağlık İş Yerinde Şiddetin Yönetimi.....       | 347        |
| 14.8. Kaynaklar .....                                | 350        |

**BÖLÜM 15****SAĞLIK TURİZMİ VE ANADOLU NİMETLERİ TIBBİ: MARKALAŞMA YOLUNDA TÜRKİYE İÇİN STRATEJİK BİR İŞ MODELİ ÖNERİSİ**

|                                                                                                             |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                                | <b>353</b> |
| 15.1. Giriş .....                                                                                           | 353        |
| 15.2. Sağlık Turizmi ve Markalaşma.....                                                                     | 356        |
| 15.2.1. Sağlık Turizmi.....                                                                                 | 356        |
| 15.2.2. Marka ve Markalaşma .....                                                                           | 357        |
| 15.2.3. Sağlık Turizminde Markalaşma .....                                                                  | 363        |
| 15.3. Sağlık Turizminde Markalaşma Yolunda Türkiye İçin Stratejik Bir İş Modeli Önerisi.....                | 367        |
| 15.3.1. Türkiye Sağlık Turizmi Markası, Marka Mimarisi ve İş Modeli Çerçevesi: Anadolu Nimetleri Tıbbi..... | 367        |
| 15.3.1.1. Türkiye Sağlık Turizmi Ülke Markası: Anadolu Nimetleri Tıbbi .....                                | 370        |
| 15.3.1.2. Türkiye Sektörel Sağlık Turizmi Markaları: Özgün İş Modelleri .....                               | 371        |
| 15.3.1.2.1. Anadolu Tıp Merkezleri.....                                                                     | 371        |
| 15.3.1.2.2. Anadolu SPA Merkezleri.....                                                                     | 375        |
| 15.3.1.2.3. Anadolu Bakım Merkezleri.....                                                                   | 375        |
| 15.3.1.2.4. Anadolu Fitoterapi Merkezleri .....                                                             | 376        |
| 15.3.1.2.5. Anadolu Manevi Tedavi Merkezleri.....                                                           | 379        |
| 15.3.1.3. Anadolu Şehir Markaları.....                                                                      | 383        |
| 15.3.1.4. Anadolu İşletme Markaları.....                                                                    | 383        |
| 15.3.1.5. Anadolu Bireysel/Kişisel Markaları.....                                                           | 384        |
| 15.4. Son Söz Yerine.....                                                                                   | 384        |

**BÖLÜM 16****TIBBİ CİHAZLARDA PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ: KURAM VE UYGULAMA**

|                                                                                          |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım, Uzm. Serbay Bahçeci.....</b>                        | <b>387</b> |
| 16.1. Giriş .....                                                                        | 387        |
| 16.2. Sağlık Hizmetleri, Sağlık Teknolojisi ve Tıbbi Cihazlar .....                      | 388        |
| 16.2.1. Tıbbi Cihazların Tanımı.....                                                     | 389        |
| 16.2.2. Tıbbi Cihazların Sınıflandırılması.....                                          | 391        |
| 16.2.3. Tıbbi Cihazlarda Tarihsel Gelişim.....                                           | 394        |
| 16.3. Tıbbi Cihazlar Endüstrisi ve Pazarı .....                                          | 397        |
| 16.3.1 Türkiye Tıbbi Cihaz Pazarı.....                                                   | 404        |
| 16.4. Tıbbi Cihazlarda Yaşam Döngüsü ve Düzenleme.....                                   | 410        |
| 16.4.1. Tıbbi Cihazlarda Yaşam Döngüsü.....                                              | 410        |
| 16.4.2. Tıbbi Cihazlarda Düzenleme.....                                                  | 410        |
| 16.4.2.1. Avrupa Birliği ve Tıbbi Cihazlarda Düzenleme .....                             | 413        |
| 16.5. Tıbbi Cihazlarda Piyasa Gözetimi ve Denetimi.....                                  | 415        |
| 16.5.1. Piyasa Gözetimi ve Denetiminin Tanımı, Amacı ve Önerileri .....                  | 415        |
| 16.5.2. Tıbbi Cihazlarda Piyasa Gözetimi ve Denetimi Faaliyetleri .....                  | 416        |
| 16.6. Türkiye Sağlık Reformları, Tıbbi Cihazlar ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi.....      | 419        |
| 16.6.1. Türkiye Sağlık Politikaları ve Reformları .....                                  | 419        |
| 16.6.1.1. Sağlıkta Dönüşüm Programı: 2003- Günümüze Kadar .....                          | 420        |
| 16.6.1.1.1. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumunun Görevleri .....                        | 422        |
| 16.6.1.2. Avrupa Birliği'ne Uyum Süreci Kapsamındaki Sağlık Reformları.....              | 424        |
| 16.6.2. Türkiye Tıbbi Cihazlar Sektöründe Düzenleme ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi ..... | 428        |
| 16.7. Sonuç ve Öneriler .....                                                            | 435        |
| 16.8. Kaynaklar .....                                                                    | 437        |

**BÖLÜM 17****TÜRKİYE'DE ÖZEL SAĞLIK KURUMLARI SEKTÖRÜ: MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

|                                                                           |            |
|---------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım, Dr. Öğr. Üyesi Murat Konca .....</b> | <b>443</b> |
| 17.1. Giriş .....                                                         | 443        |

|                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 17.2. Özel Sağlık Kurumları Sektörü: Kavramsal Bir Çerçeve.....                      | 444 |
| 17.2.1. Sağlık, Sağlık Hizmetleri ve Sağlık Sistemi .....                            | 444 |
| 17.2.2. Sağlık Kurumları ve Hastaneler .....                                         | 446 |
| 17.2.2.1. Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşları.....                                      | 448 |
| 17.2.2.1.1. Özel Muayenehaneler.....                                                 | 449 |
| 17.2.2.1.2. Özel Poliklinikler ve Tıp Merkezleri.....                                | 449 |
| 17.2.2.1.3. Özel Tanı ve Laboratuvar Merkezleri.....                                 | 450 |
| 17.2.2.1.4. Özel Hastaneler .....                                                    | 451 |
| 17.2.2.1.4.1. Türkiye'deki Özel Hastanelerin Tarihi<br>Gelişimi .....                | 453 |
| 17.2.2.1.4.2. Özel Hastanelerin Türleri ve<br>Gruplandırılması.....                  | 453 |
| 17.2.2.1.4.2.1. Genel Hastaneler.....                                                | 453 |
| 17.2.2.1.4.2.1.1. A Grubu Hastane .....                                              | 454 |
| 17.2.2.1.4.2.1.2. B Grubu Hastane.....                                               | 454 |
| 17.2.2.1.4.2.1.3. C Grubu Hastane.....                                               | 454 |
| 17.2.2.1.4.2.2. Özel Dal Hastaneleri.....                                            | 454 |
| 17.3. Özel Sağlık Kurumları Sektörünün Mevcut Durumu ve Genel<br>Bir Bakış .....     | 455 |
| 17.3.1. Sosyo-Demografik Durum.....                                                  | 455 |
| 17.3.2. Yönetim ve Organizasyon.....                                                 | 462 |
| 17.3.3. Sağlık Harcamaları, Sağlık Finansmanı ve Ödeme<br>Yöntemleri.....            | 465 |
| 17.3.3.1. Sağlık Harcamaları .....                                                   | 465 |
| 17.3.3.2. Sağlık Finansmanı.....                                                     | 469 |
| 17.3.3.3. Ödeme Yöntemleri .....                                                     | 470 |
| 17.3.4. Sağlık Hizmetleri Sunumu ve Kaynakları.....                                  | 471 |
| 17.3.5. Sağlık Hizmetleri Kullanımı .....                                            | 485 |
| 17.3.6. Sağlıkta İnsan Kaynakları .....                                              | 493 |
| 17.3.7. Sağlık Reformları.....                                                       | 498 |
| 17.4. Özel Sağlık Kurumları Sektörünün Yapısal Sorunları ve<br>Çözüm Önerileri ..... | 502 |
| 17.4.1. Planlama, Ruhsatlandırma ve Denetim .....                                    | 502 |
| 17.4.2. SUT Fiyatları .....                                                          | 505 |
| 17.4.3. İstihdam.....                                                                | 507 |
| 17.4.4. Katkı Payı Tahsilatı .....                                                   | 508 |

|                                                                                                              |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 17.5. Özel Sağlık Kurumları Sektöründe Gelecekte Önem Kazanacak Konular ve Trendler .....                    | 508        |
| 17.5.1. Nüfusun Yaşlanması .....                                                                             | 509        |
| 17.5.2. Sağlık Teknolojisi .....                                                                             | 511        |
| 17.5.3. Şehir Hastaneleri .....                                                                              | 512        |
| 17.5.4. Sağlık Turizmi .....                                                                                 | 515        |
| 17.5.5. Yatırım, Satın Alma ve Konsolidasyon.....                                                            | 516        |
| 17.5.6. Ekonomik ve Politik İstikrar .....                                                                   | 519        |
| 17.6. Kaynaklar .....                                                                                        | 519        |
| <b>BÖLÜM 18</b>                                                                                              |            |
| <b>COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE SAĞLIK SİSTEMLERİNİN VE</b>                                                    |            |
| <b>POLİTİKALARININ TEST EDİLMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ</b>                                                         |            |
| <b>Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım.....</b>                                                                 | <b>523</b> |
| 18.1. Giriş .....                                                                                            | 523        |
| 18.2. Bir Sağlık Sisteminin Temel Yapı Taşları, Dayanıklılığı Ve Esnekliği.....                              | 523        |
| 18.2.1. Liderlik ve Yönetişim.....                                                                           | 525        |
| 18.2.2. Hizmet Sunumu.....                                                                                   | 525        |
| 18.2.3. Sağlık İnsan Kaynakları .....                                                                        | 525        |
| 18.2.4. Medikal Ürünler ve Teknolojiler .....                                                                | 526        |
| 18.2.5. Sağlık Bilgi Sistemleri .....                                                                        | 526        |
| 18.2.6. Finansman Sistemi .....                                                                              | 526        |
| 18.3. COVID-19 Pandemi Sürecinde Sağlık Sistemlerinin ve Politikalarının Test Edilmesi: Türkiye Örneği ..... | 527        |
| 18.3.1. Liderlik ve Yönetişim.....                                                                           | 527        |
| 18.3.2. Sağlık Hizmetleri Sunumu.....                                                                        | 529        |
| 18.3.3. Sağlık İnsan Kaynakları.....                                                                         | 532        |
| 18.3.4. Medikal Ürünler ve Teknolojiler.....                                                                 | 532        |
| 18.3.5. Sağlık Bilgi Sistemleri.....                                                                         | 534        |
| 18.3.6. Sağlık Finansmanı .....                                                                              | 536        |
| 18.4. Sonuç ve Öneriler .....                                                                                | 536        |
| 18.5. Kaynaklar .....                                                                                        | 537        |

## SUNUŞ

*Euzü Billahi Mineşşeytanirracim*

*Bismillahirrahmanirrahim*

*Elhamdülillahi Rabbil Alemin*

*Vessalatü Vesselamü Ala Rasûlina Muhammedin Ve Ala Alihi Vesahbihi Ecmain*

*Rabbîşrahli sadri ve yessirli emri. Vahlul ukdeten min lisani yefkahu kavli (Rabbim göğsümü-sadrimı- genişlet. İşimi kolaylaştır. Dilimdeki düğümü de çöz ki dediğimi anlasınlar) (Taha Suresi 25-28).*

*Rabbî yessir ve la tuassir Rabbi temmim bil hayr (Rabbim kolaylaştır,zorlaştırma.*

*Rabbim işimi hayırla tamam et).*

Sağlık Politikaları Merkezi (SPM); sağlık, sağlık hizmetleri ve sağlık sistemlerinin başta politika, yönetim ve ekonomi boyutları olmak üzere, ilgili diğer alanlarda danışmanlık, araştırma, eğitim ve yayın faaliyetlerini entegre bir şekilde gerçekleştirmek suretiyle Ar-Ge'ye dayalı yenilikçi, özgün, yaratıcı ve kullanılabilir bilgi üretmekte ve yaymaktadır.

SPM olarak; birbirinden değerli, bütüncül, entegre ve birbirini tamamlar nitelikte özgün ve bilimsel eserlerden oluşan kitaplarımızı yayın hayatına kazandırarak, siz değerli okuyucularımızın hizmetine ve istifadesine sunmaktan büyük bir mutluluk duymaktayız. Devamı da gelecektir inşaAllah. Yüce Allah'a (cc) ne kadar şükretsek azdır...

Birinci baskısı “*Türkiye Sağlık Sistemi Politika Analizleri*” adıyla yayınlanmış olan bu kitabımız, editörlerimiz Prof. Dr. Hasan Hüseyin Yıldırım ve Prof. Dr. Türkan Yıldırım tarafından derlenmiş olup, “*Sağlık Politikaları: Kuram ve Uygulama*” ismini taşımaktadır.

Kitaplarımızın vücuda gelmesinde başta editörler ve yazarlar olmak üzere, bir çok kulun katkısı olmuştur, kendilerine teşekkür ediyoruz, Yüce Allah (cc) hepsinden razı olsun. Ve doğal olarak tabi ki kullar birer sebeptir ve vesiledir, müsebbib ise Yüce Allah'tır (cc). Rabbimiz (cc) dilemeseydi ve de oldurmasaydı, bu çalışmaların zerresini dahi yapamazdık. Yüce Allah'a (cc) ne kadar şükretsek azdır...

Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, editörler ve/veya yayınevi

sorumluluk kabul etmez.

Kitabımızın ilgilenen herkes için fayda sağlaması temennisi ile...

Gayret bizden, tevfik Allah'tan (cc).

**Prof. Dr. Hasan Hüseyin YILDIRIM**

**SPM | Sağlık Politikaları Merkezi**

1. Baskı, Ekim 2025, Ankara

[www.spmkitap.com](http://www.spmkitap.com)